ROBERT VANO

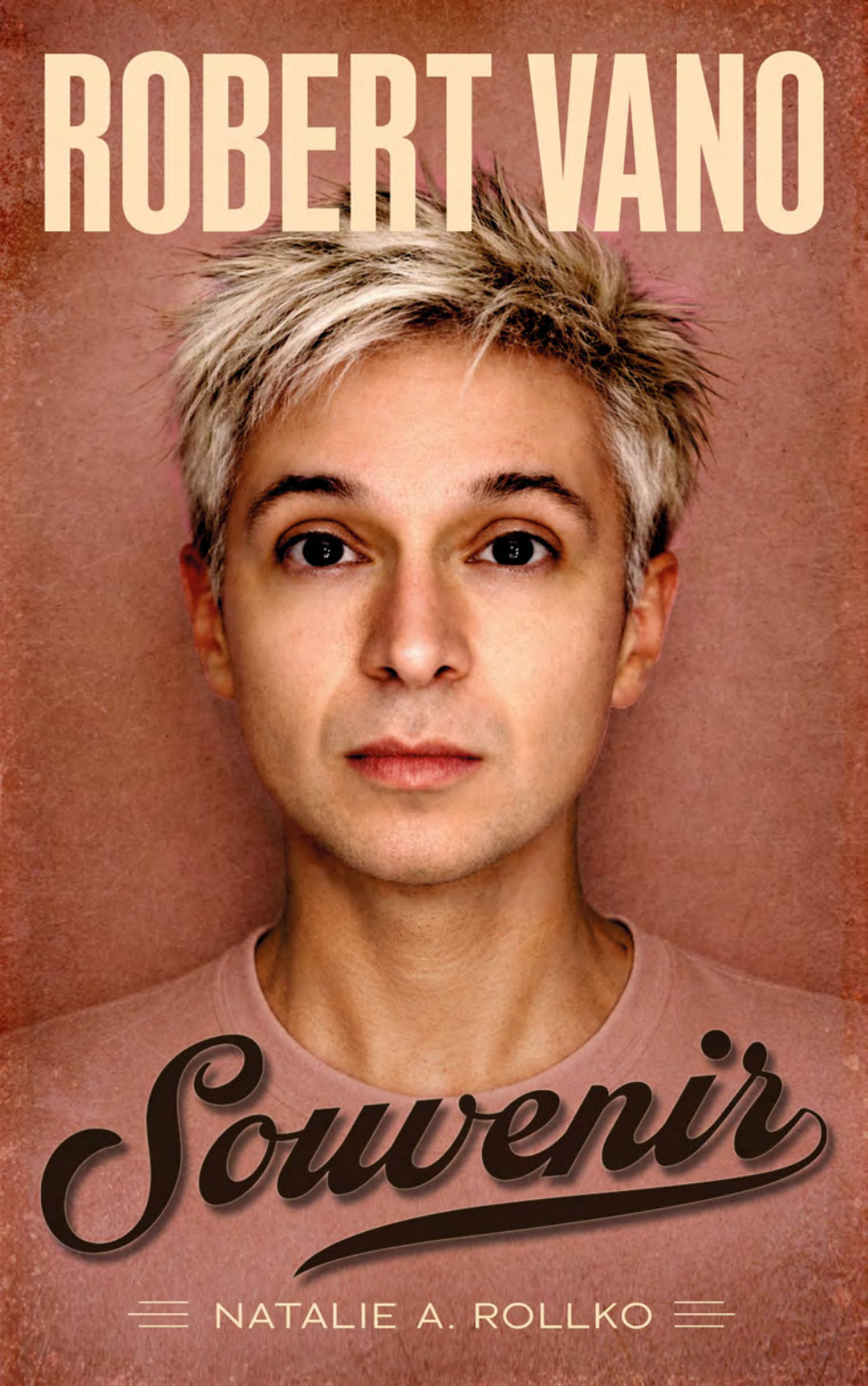

Souvenir

NATALIE A. ROLLKO

Souvenir
Waldemar Matuška
český text: Z. Borovec, S. Tompich

Suvenýr, suvenýr z Říma, z Paříže i z Cannes,
bez vzpomínky nelze odjet,
mám těch krámů plný krám.
Tady je dýmka Errola Flynna, byl sedmi moří pán,
obojek Rintintina, ve kterém byl filmován.

Suvenýr, suvenýr vskutku žádný brak,
je zde prsten Grety Garbo, Chevalierův žérarďák.
Vous, jejž mi daroval Jan Werich, nesahej, kluku, na
ten knír, já tu nejsem pro plezír, suvenýr, suvenýr.

Suvenýr, suvenýr, kupte dřív, než rozprodám.
Lollobrigidina smlouva, v rohu její autogram.
Zde pravá Chaplinova bota, ta levá v muzeu je kdes,
mám tu rady do života od těch nejslavnějších hvězd.

Suvenýr, suvenýr, slavný výčet ztrát.
Je zde pozlacená trubka, na niž se Armstrong učil hrát.
Že všude něco zapomněli, těch slavných bylo prokletí.
Suvenýr, suvenýr dvacátého století.

Takhle mi to slušelo v roce 1970

ROBERT VANO

NATALIE A. ROLLKO

EUROMEDIA GROUP

SOUVENIR

Copyright © Robert Vano, Natalie A. Rollko, 2026

ISBN 978-80-284-1891-5

OBSAH

Jak to bylo s touto knihou ... 9
Od hledání receptu k suvenýru ... 10
Šest křestních listů ... 12
Holky nemají pinďoura? ... 19
Od ministrantských let po první foťák ... 20
Černá kočka mezi nohama ... 23
Kdybch neměl moudrého učitele, ve škole sedím dodnes ... 26
Emigrace ... 30
V utečeneckém táboře ... 35
Nová rodina ... 42
Ve sklárně jsem se naučil chodit včas ... 44
S Richardem do Filadelfie ... 47
Upsal jsem se Sassoonovi ... 49
Vlastní cestou ... 53
Nahoru a dolů ... 54
Ze Studia 54 na totální dno ... 60
Stěhování do New Yorku ... 64
Marcela v kožichu od Fendiho ... 69
Portfolio za půl roku ... 72
Fotografem v šestatřiceti ... 79
Toto je Paříž, ne New York! ... 83
Hodná paní Marta ... 90
Love you from Prague ... 94
Léta v Elle ... 96
Czechoslovak Models ... 99
Do vlastního ... 100
Na volné noze ... 100
Vojta ... 101
Miluji umělou inteligenci ... 104

Pane sestřičko 106
Na ucpanou tepnu žádný krtek nepomůže 109
Natálka 114

VYBRANÁ SETKÁNÍ S OSOBNOSTMI

Proměna Marlene Dietrich 117
Rod Steward a bezdomovec 118
Když Naomi vypadala zcela jinak 119
Moje kniha na Lagerfeldově stole 120
Václav Havel v kavárně Slavia 121
Vlastimil Brodský se fotil nerad 124
Jak jsem nezvěčnil Karla Gotta 127

BACKSTAGE

Serjoža, éto plátina? 131
Rychle pečou herečky a kurvy 133
Nemějte o nás strach, jsme na dobrém místě 134
Kolektivní činnost není nic pro mě 136
I panenky plešatí 137
Krycí jméno „Herec“ 138

Roberta znám déle než kohokoliv
jiného kromě svých rodičů 144
Robert říká, že jsem mu zachránil život 154
Naše interview pořád trvá 158

Jak to bylo s touto knihou

Myslel jsem, že po výstavě v Tančícím domě a vydání knihy Robert Vano budu mít alespoň na chvíli pokoj. Ale ne! Moje dvorní spisovatelka Natálka Rollko, se kterou jsme napsali už čtyři knihy, za mnou ještě v průběhu výstavy docupitala s tím, že by chtěla napsat další. Říkám jí: „Další knihu?

Tu poslední jsme křtili před měsícem. Pořád mluvím o stejných věcech a všechno je už napsané."

Natálka mě už zná, tak s mou první reakcí zřejmě počítala.

Místo meče na mě vytasila poznámky, které si vedla od roku 2015, kdy jsme vydali mou biografii *Fotka nemusí být ostrá*.

Koukl jsem na to moře písmen v jejím zápisníku a byl jsem odzbrojen.

„Mohli bychom se pustit do volného pokračování knihy Fotka nemusí být ostrá," povídá Natálka.

„Když myslíš, že to bude někoho zajímat, tak rád k tvým poznámkám řeknu své story. Já si stejně nepamatuju, co jsem řekl a co ne," odpověděl jsem a s Natálkou jsme se domluvili, že každé úterý budeme pracovat na nové knize.

Od hledání receptu k suvenýru

S knihou to je jako s dítětem. I pro ni musíte vybrat jméno. Pro tuto knihu jsme měli s Natálkou už něco vymyšleno, ale pořád jsme se nemohli rozhodnout, který z názvů použijeme. Až do dne, kdy jsem se rozhodl, že upeču koláč. Na internetu jsem hledal nějaké recepty, a najednou na mě vyskočilo video s písničkou Suvenýr od Waldemara Matušky. Já si na ni pamatuji v originálu. Nazpíval ji Johnny Hallyday, francouzský Elvis Presley. Ta muzika vyšla v šedesátých letech, kdy mi bylo asi dvanáct. Melodii si dobře pamatuju, protože tu písničku pouštěli kolotočáři. Tehdy jsem textu nerozuměl. Jak jsem však vyrůstal a žil různě po světě, posbíral jsem podobné vzpomínky, o kterých zpívá Matuška. V té písničce zpívá o Paříži, Římě, dýmce Errola Flynna, Gretě Garbo a o všech věcech, které si člověk koupí, když cestuje světem.

Když jsem byl kluk, nejezdili jsme do Paříže, ale do Bratislavy. Pamatuju, jak jsem seděl v *Mliečaku*[1] a něco si tam koupil. Když jsem se vrátil domů, chlubil jsem se, že mám suvenýr z Bratislavy. Doposud jsem nevěděl, co všechno toto slovo znamená. Byl jsem přesvědčen, že suvenýr je pouze něco hmatatelného, co si člověk koupí a přiveze domů. Na internetu jsem však zjistil, že to nemusí být jen zboží, ale také vzpomínka.

---

1 *Mliečak* (česky mlíčňák) byl slangový název pro legendární mléčný bar u Národního divadla na Hviezdoslavově náměstí v Bratislavě. Podnik byl vyhlášen svými pochoutkami jako ruské vejce, obložené chlebíčky, ovocné koktejly, pudingy a saláty. Dnes již neexistuje.

Je zvláštní, že slovo suvenýr jsem od dětství moc neslýchal. Nevím, jak suvenýru říkají mladí lidé, a ani netuším, kdo toto slovo ještě používá. Když jsem ale slyšel ten Matuškův text, tak to bylo přesně to, co jsem zažil.

Občas lituju, že nemám suvenýry z míst, kde jsem žil. Pětadvacet let jsem bydlel v newyorském Soho poblíž sochy Svobody, a nemám ani jednu její fotku. Nemám ani fotky Paříže ani dalších míst, kde jsem působil. Ale zůstaly mi fotky, které jsem tam nafotil. Jsou to moje vzpomínky, moje suvenýry. Když se vrátím k nějaké fotce, přesně vím, jak a kde vznikla.

Když jsem se zabydlel v New Yorku, věřil jsem, že tam zůstanu navěky a sochu Svobody si můžu nafotit, kdykoliv budu chtít. V Paříži jsem bydlel čtyři roky a také jsem věřil, že tam budu napořád. To se nikdy nestalo, nikde to nebylo navěky. Možná až tady, v Praze.

Nastěhoval jsem se do ní v devadesátých letech a od té doby je mým domovem. V těch devadesátkách byla tak krásná, že mi připomínala zakletý Disneyland. Všude padaly omítky, celé město, ve kterém je pět set věží a věžiček, bylo ponořeno do tmy. Přemýšlel jsem, že na fotkách by takové panorama vypadalo skvěle. Tak jsem Prahu vyfotil. Je to jediné místo, které jsem zvěčnil a kde zůstanu zřejmě opravdu navěky.

Jsem rád, že ve vzpomínkách mám alespoň tu Prahu, a děkuju Waldemarovi Matuškovi, že mi „přivezl souvenir“. Je to ten nejlepší název pro tuto knihu. Slovo suvenýr je krátké, každý si ho pamatuje a zahrnuje všechno, co je v této knize napsáno.

Šest křestních listů

Narodil jsem se na jižním Slovensku v roce 1948 do maďarské rodiny. Alespoň jsem si myslel, že byla maďarská, protože jsme všichni mluvili maďarsky. Moji rodiče se seznámili, když bylo tátovi dvacet a mámě osmnáct. Táta pocházel z malebné vesnice jménem Hrnčiarovce u Nitry, pod Zoborem. Moji prarodiče se narodili na konci devatenáctého století.

Když jsme jezdívali k babičce a dědečkovi z tátovy strany na návštěvu, pamatuju, že v jejich domě nebyla elektřina. Svítilo se petrolejkami nebo velkými petrolejovými lustry, které visely ze stropů. Dům byl postaven z nepálených cihel, které vyráběl dědeček na dvoře, byl natřen bílým vápnem, podlaha byla z hlíny a měl malinká okna, aby z něj neunikalo teplo. Před domem stála studna. Na podzim se *strožáky*[2] nacpávaly slámou. Napěchované, sahaly téměř ke stropu a jak jsme na nich spali, postupně se zmenšovaly. Dědeček měl velkou zahradu. Když jsem se ho ptal, jakou má rozlohu, odpověděl, že jeden hold. Celý život jsem pátral po tom, kolik to asi tak může být, a jediný, kdo znal odpověď, byla umělá inteligence. Ta zjistila, že maďarský výraz hold značí zhruba půl hektaru, přesně 5754 metrů čtverečních. Pro mě je tak obrovská plocha nepředstavitelná, protože bydlím v bytě o rozloze pětatřiceti metrů čtverečních.

Dědeček pěstoval vinnou révu, z níž dělal víno. Na třetině zahrady rostly ovocné stromy. Za Rakouska-Uherska pracoval jako námořník. Vždy na konci března sedával na lavičce

2 *Strožáky* neboli slamníky jsou tradiční typy matrací plněné přírodním materiálem, nejčastěji dlouhou žitnou slámou. V minulosti byly běžnou součástí každé domácnosti.

a čekal na vlaštovky. Když přiletěly, postavily si hnízdo pod střechou. Když se jich nedočkal, věděl, že cestu nezvládly, a byl z toho smutný. Dědeček vyprávěl, že když se plavil po moři, vlaštovky přistály na jeho lodi a ta je odvezla až do Afriky. Také povídal, jak ho s posádkou za první světové války zajala ruská carská armáda a poslala do zajateckého tábora na Sibiř. Společně s kamarádem z tábora utekli a ze Sibiře se vydali pěšky na cestu domů. Cestou jim pomáhali místní, kteří jim poskytli jídlo, střechu nad hlavou i oblečení. Trvalo čtyři roky, než dorazili do Hrnčiaroviec.

Máma mi před svým odchodem na onen svět zanechala krabici od Bati z první republiky. Jsou v ní uloženy všechny dokumenty naší rodiny. Také křestní listy. Když jsem je před patnácti lety procházel, zjistil jsem, že babička z máminy strany, která mě vychovávala, měla šest křestních listů.

Nedovedl jsem si to vysvětlit, tak jsem zavolal mámě. Vyprávěla mi, že hned po válce probíhal odsun maďarského a německého obyvatelstva a osídlování pohraničí. Aby babičku a její rodinu nevystěhovali, vždy se přihlásila k národnosti, kterou nemohli deportovat. Pokaždé, když změnila národnost, obdržela i nový křestní list.

Babička byla moudrá žena a měl jsem ji moc rád. Když jsme byli se sestrou malí, místo pohádky na dobrou noc nám vyprávěla, že když korunovali Františka Josefa ve Vídni, i sloni měli na hlavách démanty.[3] Pak nás přikryla peřinou se slovy: „Děti, až vyrostete, jeďte tak daleko, kam až dohlédnete. Tady nebylo nikdy dobře.“

3 Ve skutečnosti Františka Josefa za uherského krále korunovali v Budapešti v roce 1867 a žádní sloni u korunovace nebyli. František Josef však za své vlády zmodernizoval císařský zvěřinec v Schönbrunnu, kde sloni žili.

Byl to pro mě hrozný pocit, když řekla, že tam nebylo nikdy dobře. Ale dnes to chápu, protože když bylo babičce devatenáct, byla první světová válka, pak zanikla monarchie, přišel krach na burze, velká hospodářská krize, druhá světová válka, odsun obyvatel, znárodnění, padesátá léta, sovětská okupace, normalizace… Vždy něco bylo a zřejmě nikdy nebylo dobře, když byli lidé chudí a neměli co jíst. S odsunem maďarského obyvatelstva došlo k osídlování, a my měli najednou nové české a slovenské sousedy. Bylo legrační, jak si maďarské, české a slovenské rodiny mezi sebou vyměňovaly názory. Bylo to vždy u vaření. Babička si jednou posteskla naší sousedce z Moravy, že nemůže uvařit poctivé kuře na paprice, protože komunisté vyvezli všechnu smetanu do Sovětského svazu. Sousedka jí poradila, ať místo smetany použije jogurt. Babička rozzlobeně odpověděla: „Paní Langová, neříkejte mi, co mám dělat! Vy nemůžete vědět, jak se dělá *paprikás csirke*[4]. Jste Češka, vy neumíte vařit, ale umíte stanovat." Paní Langová se urazila a týden se neukázala. Babička to nemohla vydržet, tak se postavila před její dům a křičela: „Langová, to tady budete trčet až do smrti? Přestaňte se zlobit a pojďte ven!" Ženy se na chvilku udobřily, a pak se zase pohádaly.

Jako dítě jsem rád sedával na zděné peci s kachlovým sporákem a poslouchal řeči, které vedla moje babička s ostatními sousedkami při draní peří nebo odrhávání kukuřice pro slepice a dobytek. Rozebíraly všechno možné, od místních drbů až po duchy a ufony. Když se paní Langová s babičkou opět pohádaly, babička se paní Langové zeptala: „Paní Langová, umíte si představit ten nejdelší vlak na světě?"

4 Maďarský název pro tradiční kuřecí paprikáš. Připravuje se z kousků kuřecího masa, dušených na cibulovém základu s velkým množstvím mleté červené papriky a zahuštěných smetanou.

Nastražil jsem uši, protože jsem věděl, že se stane něco zajímavého. Bylo to ještě lepší než program v televizi.

„Ano, takový vlak si umím představit," odpověděla paní Langová.

„A umíte si představit, že v každém vagonu je milion makových hlaviček a každá hlavička má milion makových zrníček?" Paní Langová přikývla.

„Tak tolikrát jste kokot, paní Langová," řekla babička a tím rozhovor skončil.

RÍM. KAT. FARSKÝ ÚRAD v Nových Zámkoch
Rom. cath. officium paroeciale in

PSČ: 940 01
Čís.: 41/02

Okres, distr.: nové Zámky
Dioecesis, dioec.: Bratislavsko-trnavská

KRSTNÝ LIST
Litterae baptismales

Kniha krstov: ..... zv. XIII. str. 65 por. č. 158
Liber baptismorum: tom. pag. nr. cur.

Meno, priezvisko pokrsteného Nomen, cognomen baptisati	Robertus Adalbertus
Rod, genus Sexus, pohlavie	masc. leg.
Miesto a čas narodenia Locus et tempus nativitatis	Nové Zámky 5. Maii 1948
Miesto a čas krstu Locus et tempus baptismi	Nové Zámky 9. Maii 1948
Rodičia: meno, priezvisko, zamestnanie, miesto a čas narodenia, náboženstvo Parentes: nomen, cognomen, professio locus et tempus nativitatis, religio	Vaňo Stephanus, r. cath, electromontem, Janič Jolantha, r. cath
Bydlisko rodičov, ul., čís. Domicilium parentum, via, nr.	Nové Zámky, Nástup. prechod č.40
Krstní rodičia: meno, priezvisko, zamestnanie, bydlisko Patrini: nomen, cognomen, professio, domicilium	Vaňo Ladislaus, r. cath. tech. dentium Czingel Oeara, r. cath, coelibes
Krstiteľ: meno, priezvisko, funkcia Baptisans: nomen, cogn., functio	Stephanus Komáromy, oeop.
Poznámky: Adnotationes:	Conf. per Exc. D. Dr A. Lazik in N. Zámky, die 6. X. 1957.

V Nových Zámkoch dňa 3. IV. 1968
In die

Rím. kat. farský úrad Nové Zámky
M.P.
L.S.

podpis, funkcia
subscriptio, functio

Můj křestní list

Babička a děda, Érsekújvár, 1907

Máma a táta, Nové Zámky, 1947

Holky nemají pinďoura?

Svou první lásku jsem potkal ve školce. Magdika byla krásná. Pořád jí teklo z nosu, byla stejně stará jako já a drželi jsme se za ruce. Jednoho dne přišel do školky Stano, možná o rok starší kluk, a povídal, že holky nemají pinďoura. Nemohl jsem tomu uvěřit. Byl jsem přesvědčen, že i holky čurají jako kluci. Zeptal jsem se Stana, jak teda holky čurají, když nemají pinďoura, ale neznal odpověď. Řekl jenom, že když viděl svou sestru v koupelně, všiml si, že jí mezi nohama nic neviselo. Všichni kluci ve školce si lámali hlavy nad tou záhadou. Nakonec jsem se na to zeptal babičky: „Babičko, Stano říkal, že holky nemají pinďoura. Čím teda čurají?" „Zádama!" odsekla babička.

Její odpověď mě uspokojila a přestal jsem na to myslet. Za nějakou dobu za mnou přišli kluci ze školky a povídali, že se od jiného staršího kluka dozvěděli, že Stano měl s těmi děvčaty a pinďourem pravdu. Usoudili jsme, že bychom to měli vypátrat sami. Šli jsme za Magdikou a zeptali se, jestli má pinďoura. Vůbec nevěděla, o čem mluvíme. Vyvedli jsme ji na školní zahradu a domluvili se, že si navzájem ukážeme své pinďoury. Magdika si stáhla kalhotky. Když jsme viděli, že mezi nohama opravdu nic nemá, lekli jsme se a utekli. Zůstala tam chudinka stát s pláčem a se staženými kalhotkami. Do několika minut ji našla paní učitelka, která do školky zavolala i mé rodiče. Nevím, co jim navykládala, ale když jsem přišel domů, máma mě postavila na stůl, aby na mě dosáhla, a pořádně mě seřezala. I když má love story skončila výpraskem, od svých předškolních let mám rád všechny Magdiky.

Od ministrantských let po první foťák

Máma s tátou pořád pracovali, a tak se o mou výchovu starala babička. Byli jsme věřící rodina. Ve škole jsem se učil katechismus a rodiče mě poslali do kostela, abych mohl ministrovat. Učil jsem se desatero, otčenáš a zdrávas. Brzy ráno se pořádaly roráty, malé tiché mše, a večer litanie, u kterých hrála hudba. Neděle byly vyhrazeny pro velké mše. Jedna bohoslužba trvala i polovinu dne.

Procesí začínala v kostele, kde se vytvořil průvod, který vyšel na hlavní ulici. V čele kráčela děvčata v dlouhých bílých šatech. V rukou nesla košíky s okvětními lístky květin, které vyhazovala na ulici. Za děvčaty šli ministranti seřazeni dle věku a uprostřed průvodu kráčel biskup. Měl mitru jako Mikuláš a pod baldachýnem nesl v monstranci Boží tělo. Patřil jsem k nejmladším ministrantům. Vzrůstem jsem byl nejmenší, což mě štvalo. S ostatními ministrantíky jsme šli v přední části průvodu a cinkali zvonky. Věřící, kolem nichž jsme procházeli, před průvodem poklekávali. Líbilo se mi, jak před námi klečí, a zatoužil jsem být knězem.

V roce 1953 komunisté zakázali veřejné církevní průvody. Nemohli jsme do kostela ani z kostela. Místo náboženských tradic jsme museli dodržovat nové, socialistické tradice.

Místo nedělních bohoslužeb jsem jako žák povinně navštěvoval kino. V kině se nemohly promítat filmy natočené před válkou, po válce se nic moc nenatočilo, tak v něm promítali dva filmy. Sovětskou pohádku *Sadko* o hudebníkovi, jenž

se svými kouzelnými houslemi cestoval po světě a sestoupil do mořské říše, kde se do něj zamilovala mořská carevna. Tím druhým filmem byl *Sám voják v poli*[5]. Poté, co jsem ho viděl, se v mé hlavě zrodila představa, že když chlapce odvedou na vojnu, přidělí mu nějaké pole, kde musí zůstat dva roky na stráži. Trčet dva roky v poli bych určitě nezvládl, ani kdybych měl hlídkového psa.

Každý rok jsem Ježíškovi (i poté, co jsem se dozvěděl, že Ježíšek dárky nenosí) posílal dopisy s vánočními přáními. Nikdy mi ale nepřinesl to, po čem jsem toužil. „To, co sis přál, ti Ježíšek nepřinesl, protože jsi zlobil!“ říkávala babička.

Jednou jsem Ježíškovi napsal o loutkové divadlo. Namísto něj jsem pod stromečkem objevil foťák, který koupil táta. Bakelitový Pionýr byl pro čtrnáctiletého kluka, kterým jsem byl, super hračka. Nepotřeboval jsem žádné technické znalosti. Stačilo zmáčknout spoušť a záběr byl hned na filmu. Na těle Pionýra byl nakreslen symbol hlavy pro focení portrétů a symbol s trojvrším pro focení krajiny. Tomu obrázku jsem moc nerozuměl, z horstev jsem znal jenom Tatry. Babička mi vysvětlila, že ty zbylé dva kopce jsou Matra s Fatrou a jejich symboly při výrobě fotoaparátu zapomněli odstranit.[6] Focení byla jediná činnost, u které jsem mohl být sám a do které mi nikdo nezasahoval. Vše ostatní jsme ve škole dělali kolektivně. Tedy kromě vystřihování papírových holubic míru na prvního máje.

---

5 Třídílný československý válečný a špionážní film natočený v roce 1964 se slovenským hercem Štefanem Kvietikem (1934–2025) v hlavní roli.

6 Mýtus o Tatře, Matře a Fatře pochází ze 17. století, kdy se začalo vykládat o původu trojvrší v uherském znaku. Podle této pověsti představují tři zelené pahorky pod byzantským dvojkřížem tři historická a symbolická pohoří: Tatra (Vysoké Tatry na Slovensku), Fatra (Malá a Velká Fatra na Slovensku) a Matra (pohoří Mátra v severním Maďarsku).

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy ***Souvenir*.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.